

МОЖЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЇ ВИТРАТ В РОСЛИННИЦТВІ

Н.М. Савченко, к. е. н., доцент

Житомирський національний агроекологічний університет

Розглядаються можливі шляхи удосконалення існуючої класифікації витрат за економічними елементами та статтями витрат із врахуванням галузевих особливостей рослинництва.

Постановка проблеми. Наближення обліку виробництва до потреб виробничого менеджменту розширює сферу повноважень бухгалтерського обліку. Зростають вимоги до інформації, що використовується в процесі управління. По мірі розвитку ринкових відносин в облік включаються такі об'єкти, як: якість продукції, виконання договірних зобов'язань, прибутковість вирощеної продукції для конкретного виробника. В зв'язку з цим великого значення набувають дослідження в сфері класифікації витрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам обліку та класифікації витрат приділяється значна увага в економічній літературі, зокрема такими вченими, як: Г.Г. Кірейцев, Л.К. Сук, П.Л. Сук, В.П. Єрмоленко, В.В. Сопко, М.Г. Лінник та інші. Проте існують аспекти що потребують подальшого розгляду.

Метою є дослідження класифікації витрат та визначення основних шляхів її удосконалення в рослинницькій галузі.

Виклад основного матеріалу. У ході операційної діяльності сільськогосподарські підприємства здійснюють різноманітні за своїм складом та призначенням витрати, які, в свою чергу, визначають загальний об'єм виробництва, номенклатуру продукції та її якісні характеристики. Тому класифікація витрат має велике теоретичне і практичне значення в обліку процесу виробництва для розуміння того, як ними управляти.

Головним завданням класифікації витрат виступає необхідність одержання інформації для калькулювання та економічного аналізу використання ресурсів, а також для здійснення планування обліку процесу виробництва, формування центрів відповідальності. В економічній літературі виділяється близько двох десятків класифікаційних ознак витрат. Одними із найпоширеніших класифікацій витрат виробництва є їх групування за економічними елементами і статтями калькуляції.

Облік витрат виробництва в поелементному розрізі є основою всієї організації виробничого обліку. Він має важливе макроекономічне значення, тому що здійснює розподіл витрат на витрати живої і

уречевленої праці та визначає їх співвідношення в сукупних витратах. Поелементний перелік витрат дає можливість встановити фактори і основні напрями зниження собівартості продукції, а також визначити, до якого типу виробництва належить підприємство за переважанням використовуваних ресурсів. Методичними рекомендаціями [6] визначено склад витрат, що включаються до собівартості рослинницької продукції, а також наведено їх групування відповідно до економічного змісту. Це, зокрема, – матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші операційні витрати. З нашої точки зору, така кількість елементів витрат є дуже скороченою. Необхідною є деталізація елементів витрат з урахуванням галузевих особливостей сільськогосподарського виробництва для внутрішніх потреб управління.

Нами пропонується до використання такий перелік елементів витрат у рослинництві: насіння і посадковий матеріал, паливо-мастильні матеріали й енергія; інші матеріальні витрати, амортизація, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, інші операційні витрати. За допомогою такого складу елементів витрат виробництва відбувається їх поділ за економічним змістом на витрати уречевленої праці (насіння, паливо, мастильні матеріали, амортизація та ін.) та витрати живої праці (основна і додаткова заробітна плата, відрахування органам соціального страхування і в Пенсійний фонд). «Амортизація» нами віднесена до складу матеріальних витрат, тому що виділення її як окремого елементу є неправомірним. Адже амортизація за економічним змістом є матеріальними витратами і відображає виробничі відносини, процес споживання господарських засобів. Таку ж думку висловлює і В.П. Ярмоленко, який зазначає, що «амортизація також є матеріальними витратами, як перенесення вартості основних засобів відповідно їх зносу на новостворений продукт» [3, с. 20].

Класифікація витрат за економічними елементами не дозволяє обчислювати собівартість окремих видів продукції та встановлювати обсяг витрат конкретних підрозділів підприємства. З цією метою застосовують класифікацію витрат за статтями калькуляції залежно від їх призначення та місця виникнення [107, с. 423]. Групування витрат в калькуляційному розрізі дає змогу визначити цільове призначення окремих видів витрат під час формування собівартості продукції, а також виявити резерви її зниження.

Встановлення переліку і складу статей калькулювання виробничої собівартості продукції віднесено до компетенції управлінського обліку витрат виробництва. Номенклатура статей повинна відповідати потребам керівної ланки підприємства. Методичними рекомендаціями запропонована номенклатура статей витрат для використання в

рослинницькій галузі. Анкетне обстеження господарств Бершадського району Вінницької області показало, що підприємства в залежності від особливостей техніки, технології та організації виробництва та питомої ваги окремих видів витрат у собівартості продукції вносять зміни в наведений перелік статей витрат (табл.). Слід зазначити, що при введенні додаткових статей одночасно зростає трудомісткість роботи при збиранні та опрацюванні даних. Тому тільки розумна деталізація статей дасть змогу приймати ефективні рішення щодо управління витратами і пошуку резервів зниження розмірів витрат.

Таблиця. Класифікація витрат в досліджуваних господарствах Бершадського району Вінницької області

Статті витрат	За методичними рекомендаціями	ТОВ «Флора»	ТОВ «Устянське»	ПСП «Війтівське»	ТОВ «Прогрес»
Витрати на оплату праці	+	+	+	-	+
Основна заробітна плата	-	-	-	+	-
Додаткова заробітна плата	-	-	-	+	-
Відрахування на соціальні заходи	+	+	+	+	+
Насіння і садивний матеріал	+	+	+	+	+
Добрива	+	-	+	+	-
Мінеральні добрива	-	+	-	-	+
Органічні добрива	-	+	-	-	+
Отрутохімікати	-	+	-	-	-
Засоби захисту рослин	+	-	+	+	+
Роботи і послуги	+	+	+	+	+
Послуги автотранспорту	-	+	+	+	+
Послуги вантажного транспорту	-	+	+	-	-
Електропостачання	-	-	+	-	-
Водопостачання	-	-	+	+	-
Витрати на ремонт необоротних активів	+	+	+	+	+
Поточний ремонт	-	-	-	-	+
Інші витрати на утримання основних засобів	+	+	+	+	+
В т.ч. паливе і мастило	+	+	+	+	+
Амортизація основних засобів	+	+	+	+	+
Інші статті за ініціативою підприємства	-	+	+	+	+
Непродуктивні витрати (в обліку)	+	-	-	-	-
Загальновиробничі витрати	+	+	+	+	+

Майже у всіх господарствах, що досліджувалися, виділяється стаття «Роботи і послуги». Відповідно до вищезазначених Методичних

рекомендацій [6, с. 7], у цій статті відображаються витрати на роботи та послуги власних допоміжних виробництв, що забезпечують виробничі потреби, та вартість послуг виробничого характеру, наданих сторонніми підприємствами. На нашу думку, дана стаття містить суми витрат, які мають різну економічну суть, адже відображають в ній вартість робіт і послуг, наданих як власними допоміжними виробництвами, так і сторонніми організаціями. На окремих підприємствах, наприклад в ТОВ «Устянське», деталізують витрати по цій статті: окремо обліковують витрати по електропостачанню, водопостачанню, виділяють послуги автотранспорту та гужового транспорту. Для уникнення такої зайвої деталізації статті «Роботи і послуги» нами пропонується виділення таких статей витрат, як: «Роботи і послуги власних допоміжних виробництв» та «Роботи і послуги сторонніх організацій», що забезпечить конкретизацію об'єктів управління, визначення впливу на витрати виробництва, посилить ефективність прояву контрольної, пізнавальної, інформаційної та прогностичної функції обліку відповідно до потреб управління.

Висновки. Проте представлені варіанти удосконалення статей витрат та елементів для розширення аналітичних можливостей мають рекомендаційний характер і підприємства, залежно від технології вирощуваної продукції та порядку формування витрат виробництва, можуть вносити зміни і доповнення.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт і послуг) сільськогосподарських підприємств // Все про бухгалтерський облік, № 77 (623) 20 серпня 2001, с. 64.
2. Огійчук М. Удосконалення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах України // Бухгалтерський облік і аудит, № 9, 1997. – С. 31-37.
3. Ярмоленко В.П. Про склад і класифікацію виробничих витрат // Бухгалтерія в сільському господарстві. – 2000. – № 11. – С. 20-24.